യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6 (നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 108

ശ്രീരാമ ഉവാച .
അവിദ്യാ ദൃശ്യരൂപേയം കചന്തീ യസ്യ വിദ്യതേ .
ചിന്നഭഃസ്വപ്നനഗരീ ദൃശ്യമാനാപി ശൂന്യകമ് .. 1
തസ്യാജ്ഞസ്യ കിയത്കാലം കിംരൂപാ സ്യാത്കിമാത്മികാ .
കിയതീ സാ ച വേത്ത്യേവം മുനേ മേ കഥ്യതാം പുനഃ .. 2
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
അവിദ്യാ വിദ്യതേ യേഷാമജ്ഞാനാം ഭൂതലാദികാ .
തേഷാമസ്യാം ബ്രഹ്മണീവ നാസ്ത്യന്തോഽത്ര കഥാം ശൃണു .. 3
സദൃശം ജഗതോഽസ്യാസ്തി ക്വചിദമ്ബരകോണകേ .
കസ്മിംശ്ചിദ്ത്രിജഗത്കിംചിദനയൈവ വ്യവസ്ഥയാ .. 4
അസ്തി കശ്ചിദ്ഭുവോ ഭാഗോ ഭൂഷണം തത്ര ഭൂസ്ഥിതേഃ .
പുരീ തതമിതിർനാമ്നാ സുവ്യക്തകലനാഽവനൗ .. 5
തത്രാസീത്പാർഥിവഃ കശ്ചിദ്വിപശ്ചിദിതി വിശ്രുതഃ .
യഃ സഭായാം സുസഭ്യായാം വിപശ്ചിത്ത്വാദ്വിരാജതേ .. 6
രാജഹംസ ഇവാബ്ജിന്യാമൃക്ഷചക്ര ഇവോഡുരാട് .
സുമേരുരിവ ശൈലൗഘേ യഃ സഭായാമരാജത .. 7
നിവർതതേ യതോഽശക്ത്യാ വചനം ഗുണവർണനാത് .
കവീനാമചലാകാരാ ഭവേദ്ഭാ ഭൂധരോ യഥാ .. 8
പ്രാതഃപ്രാതർവികസിതാത്സർവാശാഭാസനോദ്യതാത് .
യതഃ പ്രതാപജനിതശ്രീരുദേത്യമ്ബുജാദിവ .. 9
സ ബ്രഹ്മണ്യമതിർമാനീ വഹ്നിമേവാധിദൈവതമ് .
അപൂജയത്സമം ഭക്ത്യാ ദേവ വേത്തി സ്മ നേതരമ് .. 10
സമ+ത്സ്യ/മകര+വ്യൂഹാ ഗജവാജിഗണാന്വിതാഃ .
ആവർതചക്രവ്യൂഹാഢ്യാഃ കല്ലോലബലമാലിതാഃ .. 11
മര്യാദാപാലനേ യുക്താ അകമ്പനബലാധികാഃ .
മന്ത്രിഷ്വപ്യസ്യ ചത്വാരോ ദിക്ഷു സത്സാഗരാ ഇവ .. 12
തൈരശേഷകകുപ്ചക്രനാഭിരാഭാസിതാവനിഃ .
ആസീത്സുദുർജയോ ജേതാ സ സു-ദർശനചക്രവത് .. 13
തമേകദാ യയൗ പൂർവദിങ്മുഖാച്ചതുരശ്ചരഃ .
സ ഉവാച രഹോ രംഹോഗതിഘോരാക്ഷരം വചഃ .. 14
ദേവ ദോർദ്രുമവിശ്രാന്തധരാഗോബന്ധനാച്യുത .
ശ്രൂയതാം മന്മുഖാത്പശ്ചാദ്യഥാപ്രാപ്തം വിധീയതാമ് .. 15
പൂർവദിങ്മുഖസാമന്തോ ജ്വരേണാസ്തമുപാഗതഃ .
മന്യേ ജേതും യമം യാതസ്ത്വയാരബ്ധോ ജിതാരിണാ .. 16
തസ്മിൻസമന്തതോ ജേതും ദക്ഷിണാപഥനായകഃ .
പൂർവാപരാഭ്യാമാക്രമ്യ ബലാഭ്യാമരിണാഽഽഹതഃ .. 17

തസ്മിന്മൃതേ സമാഗമ്യ യാവദ്വാരുണദിക്പതിഃ .
ബലേനായാതി കകുഭൗ തേ സമാദാതുമാദൃതഃ .. 18
പൂർവദേശനൃപൈഃ സാർധം ദക്ഷിണാപഥപാർഥിവൈഃ .
താവദേവാരിഭിരസാവർധമാർഗേ രണേ ഹതഃ .. 19
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
അഥാസ്മിൻകഥയത്യേവം ത്വരാർതമപരശ്ചരഃ .
ഉപപ്ലവജഡോത്പീഡ ഇവ ഹർമ്യം വിവേശ ഹ .. 20
ചര ഉവാച .
ഉത്തരാശാബലാധ്യക്ഷോ ദേവാരിഭിരുപദ്രുതഃ .
ഇത ആയാതി സബലോ ഭഗ്നസേത്വമ്ബുപൂരവത് .. 21
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ഇതി ശ്രുത്വാ മഹീപാലഃ കാലക്ഷേപമവാസ്തവമ് .
മന്യമാന ഉവാചേദം നിർഗച്ഛന്വരമന്ദിരാത് .. 22
രാജ്ഞഃ സന്നഹ്യ സാമന്താനാനീയന്താം ച മന്ത്രിണഃ .
ഉദ്ധാട്യന്താം ഹേതിശാലാ ദീയന്താം ഘോരഹേതയഃ .. 23
ശ്ലേഷ്യന്താം കംകടാ ദേഹേഷ്വാഗച്ഛന്തു പദാതയഃ .
ഗണ്യന്താമാശു സൈന്യാനി ക്രിയന്താം വരകല്പനാഃ .. 24
കല്പ്യന്താം ച ബലാധ്യക്ഷാഃ പ്രേഷ്യന്താമഭിതശ്ചരാഃ .
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
വദത്യേവം ത്വരായുക്തം സംരമ്ഭവതി രാജനി .. 25
പ്രതീഹാര ഉവാചേദം പ്രവിശ്യാകുലമാനതഃ .
പ്രതീഹാര ഉവാച .
ഉത്തരാശാബലാധ്യക്ഷോ ദേവ ദ്വാര്യവതിഷ്ഠതി .
കാങ്ക്ഷത്യബ്ജമിവാർകസ്യ ദേവദേവസ്യ ദർശനമ് .. 26
രാജോവാച .
ഗച്ഛാവിലമ്ബിതം താവദേനമേവ പ്രവേശയ .
ജാനീമഃ കിം ദിഗന്തേഷു വൃത്തം വൃത്താന്തസംശ്രവാത് .. 27
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ഇത്യുക്ത ഉത്തരാശേശം പ്രതിഹാരപ്രവേശിതമ് .
പ്രണാമപരമഗ്രേഽസൗ രാജാഽപശ്യദ്ബലാധിപമ് .. 28
ക്ഷതവിക്ഷതസർവാങ്ഗമങ്ഗമങ്ഗേഷുസംതതമ് .
ശ്വാസാകുലം വമദ്രക്തം ധൈര്യേണാബലനിർജിതമ് .. 29
സ പ്രണമ്യ ത്വരായുക്തമുവാചേദമുപക്രമമ് .
സംസ്തഭ്യാങ്ഗവ്യഥാമാശു സംതതോച്ഛ്വാസമുച്ഛ്വസൻ .. 30
ബലാധ്യക്ഷ ഉവാച .
ദേവ ത്രയോഽപി ദിക്പാലാ ബലേന ബഹുനാ സഹ .
ത്വദാജ്ഞയേവ നിർജേതും യമം യമപുരം ഗതാഃ .. 31
തദ്ദേശപാലനാദ്യർഥമശക്തം മാമിമം തതഃ .
അനുദ്രവന്തോ ബഹവോ ഭൂപാഃ പ്രാപ്താ ബലാദിഹ .. 32
മഹത്പരബലം പ്രാപ്തമിദം ദേവസ്യ മണ്ഡലമ് .

വിധീയതാം തഥാപ്രാപ്തം ന ദേവസ്യാസ്തി ദുർജയമ് .. 33
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
അഥ തസ്മിന്വദത്യേവമാർതിമത്യാജിവിക്ഷതേ .
സഹസൈവാഭ്യുവാചേദം പ്രവിശ്യ പുരുഷോഽപരഃ .. 34
പുരുഷാ മണ്ഡലസ്യാസ്യ വിപുലാ ദലലീലയാ .
സ്ഥിതാന്യരിബലാന്യുച്ചൈശ്ചതുർദിക്കം നരേശ്വര .. 35
കചച്ചക്രഗദാപ്രാസകുന്തകാനനകാന്തിഭിഃ .
വലിതാ നോഽരിഭിർഭൂമിർലോകാലോകതടൈരിവ .. 36
പതാകായുധയോധ്രങ്ഗാശ്ചലത്പരികരാകുലാഃ .
വിസരന്തി രഥാസ്തത്ര പ്രോഡ്ഡീനത്രിപുരൗഘവത് .. 37
കരാനുന്നാമയന്തഃ ഖേ മാംസവൃക്ഷവനോപമാഃ .
ബൃംഹന്തി വാരണവ്യൂഹാ വർഷാവാരിദവൃന്ദവത് .. 38
നതോന്നതാനി കുർവന്തഃ സ്പന്ദേനോർവീനതോന്നതൈഃ .
ഹേഷന്തേ ഹയസംഘാതാ വാതസ്പന്ദമഹാബ്ധിവത് .. 39
രസന്തി തുരഗാപുരാഃ ഫേനിലാവർതപാതിനഃ .
സർവതോ വലയാകാരാ ലവണാർണവവാരിവത് .. 40
ആകാശകാന്തിസന്നാഹൈർദിശം പ്രതി ബലം ബലമ് .
ഉദേ+ത്യ/ലഘു-കല്ലോലൈഃ പ്രലയാർണവപൂരവത് .. 41
ശരാ+സ്ത്ര/ശസ്ത്ര/സന്നാഹമുകുടാഭരണത്വിഷഃ .
കചന്തി ത്വത്പ്രതാപാഗ്നേർജ്വാലാ ഇവ തദങ്ഗഗാഃ .. 42
സമത്സ്യമകരവ്യൂഹാഃ സചക്രാവർതവൃത്തയഃ .
ഉദ്യന്തി സൈന്യസംഘട്ടൈഃ കല്ലോലാ ജലധേരിവ .. 43
പരസ്പരപരാമർശാത്കുന്താദ്യായുധപങ്ക്തയഃ .
കോപാദിവോഗ്രഹുംകാരൈർജ്വലന്തി വിരടന്തി ച .. 44
ഇതി കർതുമഹം ദേവ വിജ്ഞപ്തിം സ്വാമിനേരിതഃ .
തസ്മാന്മണ്ഡലസീമാന്തഗുല്മാദ്യുദ്ധായ ഗച്ഛതാ .. 45
തമഹം ദേവ ഗച്ഛാമി ശക്ത്യൃഷ്ടിശരസംഗതഃ .
മയേഹാവേദിതം സർവം ദേവോ ജാനാത്യതഃ പരമ് .. 46
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ഇത്യുക്ത്വാഥ പ്രണാമം ച സ കൃത്വാ ത്വരയാ യയൗ .

കൃത്വാ ഗുലുഗുലാരാവം ശാന്തോ വീചിരിവാമ്ബുധേഃ .. 47
സംഭ്രാന്തമന്ത്രിനൃപയോധനിയോഗിനാഗ-
നാരീരഥാശ്വപരിചാരകനാഗരൗഘമ് .
രാജ്ഞോ ഗൃഹം സ്വഭയതോലിതഹേതിസാർഥം
ചണ്ഡാനിലാകുലമഹാവനതുല്യമാസീത് .. 48

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാത്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ അവിദ്യോ-പാ+ഖ്യാനാ+ന്തർ/ഗത-
വിപശ്ചിദുപാഖ്യാന അവിദ്യാ+ക്ഷേപണേ പാർഥിവ-സംരമ്ഭ-വർണനം
നാമാഷ്ടോ+ത്തര ശതതമഃ സർഗഃ ..

൩൦
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
28.12.2023